

Saksprotokoll i Kommunestyret - 13.09.2018

Ordførers svar:

Når to kommuner slår seg sammen, må man ta stilling til størrelsen på kommunestyret. Kommuneloven sier at en ev. endring i antall representanter i kommunestyret, må vedtas i kommunestyret innen 31.12. året før kommunevalget gjennomføres. I intensjonsavtalen mellom Rissa og Leksvik som er vedtatt av begge kommunestyrene, er det som kjent enighet om en rekke punkter. Et av punktene gjelder antall kommunestyremedlemmer den første perioden. Punktet lyder som følger:

"Kommunestyret vil i den første perioden bestå av 37 representanter."

Intensjonsavtalen er også et viktig dokument som lå til grunn i forbindelse med folkeavstemmingen om sammenslåing av de to kommunene.

Det må etter min mening foreligge særdeles tungtveiende grunner for ikke å følge punktene i avtalen. Dette gjelder også punktet om antall medlemmer i kommunestyret den første perioden etter sammenslåingen.

Sammenslåing kan redusere antallet folkevalgte

Det er viktig, med utgangspunkt i lokale forhold, å vurdere konsekvensene av ulikt antall kommunestyrerepresentanter.

Erfaringer fra tidligere sammenslåinger er at det blir færre folkevalgte alt i alt, når to eller flere kommuner slår seg sammen. Dette er også tilfellet for vår kommune. Fram til konstitueringen etter ordinært kommunevalg i 2019, skal kommunestyret i Indre Fosen kommune bestå av Leksvik og Rissa kommunestyre, dvs. 25 representanter fra Leksvik og 23 fra Rissa. Det er her gitt unntak fra kommuneloven § 7 nr. 2 om at det skal være ulike tall når det gjelder antall kommunestyrerepresentanter. Etter konstituering i 2019 vil antallet gå ned til 37 medlemmer ifølge intensjonsavtalen.

Risiko for ujevn geografisk representasjon

Hvis det blir vesentlig færre folkevalgte i den nye kommunen enn det var til sammen i de tidligere kommunene, blir også kontaktflaten mellom innbyggere og folkevalgte mindre. Innbyggerne kan oppleve at politikerne blir mindre tilgjengelige, og at de i mindre grad er synlige og til stede i nærmiljøet og ved ulike anledninger og arrangementer.

De aller fleste folkevalgte er fritidspolitikere, og den tiden de har til rådighet til politisk virksomhet er knapp. Derfor er det begrenset hvor mye de kan være til stede utover sitt eget nærmiljø. Hvis antallet folkevalgte reduseres betraktelig, kan det hende at noen av tettstedene i den nye kommunen ikke får noen av sine "egne" inn i kommunestyret. Dermed kan den folkevalgte kapasiteten for kontakt med innbyggerne også bli skjevt fordelt geografisk.

Kommunesammenslåing kan for enkelte derfor oppleves som vanskelig, fordi de orienterer seg sterkt mot sitt eget nærmiljø og knytter deler av identiteten til sin egen gamle kommune. Det nye kommunestyret må bygge opp en felles identitet knyttet til den nye kommunen. I denne prosessen er det ekstra viktig å være synlig til stede lokalt. Hvis deler av den nye kommunen blir svakt representert, kan dette gi grobunn for negative oppfatninger om at ens eget sted blir forbigått og glemt.

Ombudsrollen

En viktig del av lokalpolitikernes rolle, er å være ombud for innbyggerne. De folkevalgte skal kunne ta opp saker innbyggerne er opptatt av, og tale deres sak overfor kommuneadministrasjonen og i kommunale beslutningsprosesser. Også her er det viktig at folkevalgte er synlige og tilgjengelige i hele kommunen. Hvis antallet folkevalgte reduseres sterkt, eller hvis deler av kommunen blir underrepresentert, kan denne rollen svekkes.

Representasjon av ulike grupper

En skal heller ikke se bort fra at enkelte grupper blir dårligere representert når det blir færre medlemmer i kommunestyret. For eksempel har kommuner med få folkevalgte i gjennomsnitt svakere representasjon av ungdom i kommunestyret. Når antallet «sikre» plasser for hvert parti blir lavere samlet sett, kan dette føre til at uerfarne yngre kandidater ikke når langt nok opp på listene i nominasjonsprosessene.

Det har også vist seg at det er sammenheng mellom lav kvinneandel og kommunestyrets størrelse. Kvinner er jevnt over noe svakere representert i kommunale politiske lederverv, men også i mange kommunestyrer. Når antallet verv blir lavere, kan disse virkningene også bli mer betydelige.

Kostnader

Et høyere antall folkevalgte medfører noe høyere utgifter til frikjøp og refusjon av utlegg. Dermed ligger det et visst insentiv for innsparing i det å begrense det nye kommunestyrets størrelse. Men en skal heller ikke se bort fra at god lokalkunnskap kan være med på å redusere kommunenes kostnader på andre områder.

I de aller fleste kommunene er ordføreren den eneste heltidspolitiker, men i de største kommunene er også en rekke andre tillitsverv frikjøpt på hel- eller deltid. Dermed blir også utgiftene større.

Men flere har advart mot tendensen til profesjonalisering av kommunepolitikken, og mot økende skiller mellom lokalpolitiske «A- og B-lag». Dermed kan det være viktig å vurdere hvordan endringer i kommunestyrets størrelse påvirker balansen mellom den jevne fritidspolitiker og den indre krets av frikjøpte. Hvis antallet fritidspolitikere synker, samtidig som antallet frikjøpte politikere øker, vil dette være et skritt i retning av en mer elitepreget kommunepolitikk.

Kveldsmøter

Heller ikke dette med møtetid er uviktig. Det er en tendens at fritid er stadig viktigere for folk, og inngrep i denne kan skremme viktige grupper borte fra politikken. Dette vil spesielt gjelde småbarnsforeldre og de som har barn som deltar i fritidsaktiviteter på ettermiddag og kveldstid. De som driver landbruk vil også kunne oppleve møter på kveldstid som en utfordring. Å avholde møtene på dagtid er et signal om at vi tar kommunestyrets arbeid alvorlig. Dette er ikke administrasjonsutgifter. Dette er utgifter som sikrer og ivaretar et levende lokaldemokrati i hele kommunen.

Konklusjon

Som ordfører, mener jeg at den inngåtte intensjonsavtalen som lå til grunn ved folkeavstemmingen, må veie tungt når kommunestyret skal fastsette antall kommunestyremedlemmer i den kommende perioden. Det skal nå forberedes en sak for kommunestyret i høst der antall medlemmer skal vedtas, og i den forbindelse foreslår jeg at gruppelederne fra hvert parti kommer sammen for å drøfte saken og fremme en tilrådning.

Steinar Saghaug
ordfører